

Sygn. akt IV Ca 380/17

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lipca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Płocku IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Mirek-Kwaśnicka Sędziowie: SSO Małgorzata Michalska

SSO Małgorzata Szeromska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Anna Bałdyga

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 lipca 2017 r. sprawy z wniosku M. K. (1)

z udziałem (...) S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczynie

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sierpcu z 30 grudnia 2016 r.

sygn. akt I Ns 188/15

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 2 i nie obciążać wnioskodawczynie kosztami opinii biegłych;
2. w pozostałej części oddalić apelację;
3. pozostawić wnioskodawczynię i uczestnika przy poniesionych kosztach postępowania za II instancję.

Sygn. akt IV Ca 380/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Sierpcu postanowieniem z 30 grudnia 2016 r. oddalił wniosek M. K. (1) o ustanowienie na rzecz (...) S.A. w K. służebności przesyłu, obciążając ją kosztami opinii biegłych i pozostawiając wnioskodawczynię i uczestnika przy poniesionych pozostałych kosztach postępowania.

Istotne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i stanowiące podstawę rozstrzygnięcia były następujące:

Wnioskodawczyni M. K. (1) jest właścicielką niezabudowanej nieruchomości oznaczonej nr (...) o pow. 0,50 ha położonej w miejscowości P. gmina S.. Dla tej nieruchomości Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą (...). Nieruchomość ma kształt zbliżony do prostokąta. Działka graniczy z drogą z jednej strony z drugiej zaś kończy się rowem. W części działki po stronie drogi, po skosie przebiega linia wysokiego napięcia 400 kV będąca własnością uczestnika postępowania. Na nieruchomości wnioskodawczynie znajduje się słup oznaczony nr (...). Podstawa słupa stanowi prostokąt 6,90 m na 4,20m. Na słupie wsparta jest linia złożona z trzech podwójnych przewodów energetycznych i przewodów odgromowych. Wnioskodawczyni uprawia działkę rolniczo. Przygotowania do budowy linii elektroenergetycznej 400 kV G. – P. rozpoczęły się około 1978 roku. Przed rozpoczęciem budowy zostały wydane na rzecz Zakładu (...) decyzje administracyjne organów administracji rządowej oraz gmin, przez

których teren miała przechodzić projektowana linia min. Gminy G., G., R., R., S., G., S. w dniach 21 października 1977 r., 8 czerwca 1978 r., 9 czerwca 1978 r., 18 czerwca 1978 r., 4 października 1978 r., 10 października 1978 roku, 20 listopada 1978 roku, 21 listopada 1978 roku. Powyższe decyzje wydane zostały w trybie ustawy z dnia 24 października 1974 roku Prawo Budowlane i art. 35 i 36 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości zezwalały inwestorowi na wejście na grunty celem założenia i przeprowadzenia w/w linii. Decyzja administracyjna Naczelnika Gminy S. z dnia 4 października 1978 roku, na której terenie położona jest działka stanowiąca własność wnioskodawczynie, nie wymieniała konkretnie tej działki ani gdzie położone ma przechodzić linie. Nie wskazywała także właścicieli nieruchomości jedynie ogólnie zezwalała na wejście inwestora na teren gminy. Napowietrzna linia elektroenergetyczna o napięciu 400 kV relacji P. G., stanowiła początkowo własność Skarbu Państwa, na rzecz którego działał Zakład (...). Z dniem 30 grudnia 1988 roku z Północnego O. Energetycznego powstały przedsiębiorstwa państwowe, między innymi Zakład (...) z siedzibą w T., który stał się właścicielem powyżej opisanej linii elektroenergetycznej. Zarządzeniem z dnia 9 lipca 1993 roku w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w T., zorganizowaną część przedsiębiorstwa, w tym także linię elektroenergetyczną o napięciu 400 kV relacji P. - G. wniesiono z dniem 12 lipca 1993 roku do spółki akcyjnej (...) S.A. w W.. W 2007 roku nastąpiła zmiana nazwy firmy na (...) Spółka Akcyjna, która z kolei z dniem 31 stycznia 2007 roku przekształcona została w (...) S.A. w K.. 9 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy w (...) XIV Wydział Gospodarczy KRS dokonał zmiany firmy pozwanego, która obecnie brzmi (...) S.A. W wyniku podziału na nowe przedsiębiorstwo zostały przeniesione materialne i niematerialne składniki majątkowe stanowiące odrębne przedsiębiorstwo w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego, wnioskodawca zaś wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki poprzednika prawnego. Po dokonanej podziale wnioskodawca stał się właścicielem przedmiotowej linii elektroenergetycznej 400 kV relacji P. G., która przebiega przez nieruchomość wnioskodawczynie, znajdując się jednocześnie cały czas w posiadaniu wnioskodawcy. Linia objęta wnioskiem nadal jest eksploatowana nie została przez cały czas użytkowania gruntownie przebudowywana.. Od czasu oddania linii do użytku w 1982 roku prąd płynie bez dłuższych przerw. W związku z budową słupa 539 wypłacono odszkodowania za zniszczone uprawy. Wycenę przygotowano w lipca 1982 roku i na jej podstawie wypłacono odszkodowania właścicielom gruntów z tytułu strat w uprawach także w miejscowości P. z tytułu posadowienia słupa 359.

Sąd Rejonowy stwierdził, że nastąpiło zasiedzenie przez uczestnika służebności przesyłu polegającej na prawie korzystania z posadowionych na nieruchomości stanowiącej własność M. K. (2) urządzeń w postaci słupa oraz linii energetycznej napowietrznej 400kV. Linia elektroenergetyczna na działce (...) została wybudowana i oddana do eksploatacji w 1982 roku, nie jest w sprawie kwestionowane, że od tego czasu uczestnik a wcześniej jego poprzednicy prawni korzystają z linii przesyłając za jej pomocą prąd. Nie ulega również wątpliwości że jest to urządzenie widoczne. Zasiedzenie służebności przesyłu nastąpiło po upływie 30 lat. Poprzednicy prawni uczestnika z urządzeń posadowionych na gruncie wnioskodawczynie zaczęli korzystać w 1982 roku zatem w 2012 roku upłynął okres niezbędny do zasiedzenia. Wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został wniesiony 3 listopada 2014 roku zatem po upływie 30 letniego okresu zasiedzenia. Wcześniej wnioskodawczynie nie wystąpiła z roszczeniem, które skutecznie przerwałoby bieg zasiedzenia.

Apelację od tego orzeczenia złożyła wnioskodawczynie, zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając:

1. naruszenie art. 129 § 4 k.p.c. przez nieuwzględnienie wniosku strony o zobowiązanie przeciwnika do złożenia oryginałów przedłożonych odpisów dokumentów, mimo zaistnienia okoliczności uzasadniających taki wniosek,
2. naruszenie art. 520 § 1 k.p.c. przez jego niezasadne pominięcie, skutkujące obciążeniem Wnioskodawcy kosztami postępowania, w sytuacji gdy nie zachodziła żadna z przesłanek uzasadniających odstąpienie od ogólnej reguły rozdziału kosztów w postępowaniu nieprocesowym
3. błędną wykładnię art. 285 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 172 § 1 k.c. polegającą na przyjęciu, że można zasiedzieć służebność gruntową na potrzeby urządzeń przesyłowych, nie posiadając chociażby potencjalnej nieruchomości władnącej, co skutkowało naruszeniem zasady numerus clausus ograniczonych praw rzeczowych oraz konstytucyjnej zasady ochrony prawa własności,

4. błędną wykładnię art. 285 § 2 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 172 § 1 k.c. polegającą na przyjęciu, że właściciel przedsiębiorstwa może nabyć przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu przed wejściem takiej służebności do porządku prawnego, co skutkowało naruszeniem (1) zasady numerus clausus ograniczonych praw rzeczowych, (2) konstytucyjnej zasady ochrony prawa własności oraz (3) art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

5. naruszenie art. 172 § 1 w zw. z art. 292 k.c. przez stwierdzenie, iż biegł okres zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, pomimo że poprzednik Uczestnika korzystający z nieruchomości Wnioskodawcy nie miał woli (animus) posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia przez uwzględnienie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawcy od uczestnika zwrotu kosztów postępowania w I instancji w całości. Ponadto wnoszą o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania w II instancji, w tym kosztów wynagrodzenia pełnomocnika wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja jest niezasadna, a jej zarzuty chybione. Sąd Rejonowy aprobuje i uznaje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji. Ustalenia te nie były sporne między stronami, nie dotyczą ich też zarzuty apelacji.

Nie ulega wątpliwości, że ustanowienie służebności przesyłu jest możliwe tylko wtedy, gdy przedsiębiorca posiadający urządzenia, o których stanowi art. 49 § 1 k.c. nie ma tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości. Niewątpliwie tytułem takim jest zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. W rozpoznawanej sprawie wnioski o ustanowienie służebności przesyłu zostały oddalone wobec skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia tejże służebności. Dopuszczalność powoływania się na zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu jest kwestionowana przez wnioskodawczynię, odnieść się zatem należy w pierwszej kolejności do tego zarzutu.

W uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 2016-10-07, I CSK 633/15 stwierdzono: W orzecznictwie Sądu Najwyższego za ugruntowany należy uznać pogląd, że w okresie przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego instytucji służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego, a okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ - 305⁴ KC podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (por. uchwały Sądu Najwyższego: z 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142, z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biuletyn SN 2008, nr 10, s. 8, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 36/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 163, z dnia 21 stycznia 2011 r., III CZP 124/10, OSNC 2011, nr 9, poz. 99, z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139, oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, OSNC 2014, nr 2, poz. 11, wyrok z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, , postanowienia: z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, , z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, OSNC-ZD 2012, nr B, poz. 45), z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, "Głosa" 2013, nr 1, s. 58, dnia 6 lutego 2013 r. V CSK 129/12). Pogląd ten, jako przeważający w orzecznictwie Sąd Okręgowy aprobuje.

Przepis art. 352 k.c. stanowi, że posiadaczem służebności jest ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Do posiadania służebności stosuje się odpowiednio przepisy o posiadaniu rzeczy. Posiadanie służebności może opierać się na tytule prawnym lub być pozbawione podstawy prawnej, wówczas może dojść do nabycia służebności, a więc powstania ograniczonego prawa rzeczowego na rzecz posiadającego, w drodze zasiedzenia, jeśli spełnione zostaną przesłanki wskazane w art. 292 k.c.

Taka sytuacja zachodzi w rozpoznawanej sprawie. Stan faktyczny ustalony przez Sąd I instancji nie był kwestionowany przez strony, wnioskodawczyni jedynie wskazywała na nieudowodnienie przez uczestnika oddania do użytku urządzeń

elektroenergetycznych w 1982 r., tego też dotyczą zarzuty apelacji dotyczące naruszenia art. 129 § 4 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie wniosku o zobowiązanie uczestnika do złożenia oryginałów dokumentów, których niepoświadczone odpisy znajdują się w aktach. Istotnie, odpisy dokumentów znajdujące się na kartach 54-74 nie zostały poświadczone za zgodność. W takich przypadkach dopuszcza się możliwość posłużenia się niepotwierdzoną kserokopią, jako środkiem przydatnym do ustalenia treści dokumentu, jeżeli z przyczyn faktycznych uzyskanie dostępu do oryginału, odpisu lub wypisu zrównanych w skutkach z oryginałem jest niemożliwe. Wynika to z treści uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 5 maja 2016 r. (II CSK 330/15), a także z tezy postanowienia Sądu Najwyższego z 3 marca 2016 r. (II CSK 283/15). Dopuszczalne jest posłużenie się takimi odpisami lub kserokopiami w okolicznościach tej sprawy, bowiem w przeszłości następowały kilkukrotnie przekształcenia podmiotowe poprzedników prawnych uczestnika postępowania, co może istotnie utrudniać dostęp do oryginałów.

Z dokumentów znajdujących się na kartach 54-64 akt wynika, że budowa przedmiotowej linii odbywała się w latach siedemdziesiątych XX wieku. Natomiast na k-65-74 znajduje się odpis opinii biegłego wydanej w lipcu 1982 r., mającej na celu oszacowanie szkód w uprawach roślinnych w związku z budową linii energetycznej. Z pierwszej części tej opinii wynika, że na terenach uprawnych zostały zamontowane konstrukcje metalowe, założone zostały przewody i instalacje elektryczne (k-66). Wynika z tego, że prace przy budowie linii na datę wydania opinii tj. lipiec 1982 r. zostały zakończone. Pośrednio zatem, stosując art.231 k.p.c. z dokumentu tego wyprowadzić można wniosek o rozpoczęciu eksploatacji sieci od 1982 r. co pozwala na uznanie, że nastąpiło zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu najpóźniej od 1 stycznia 2013 r. Wniosek o ustanowienie służebności przesyłu został złożony po tej dacie, 3 listopada 2014 r., nie przerwał on więc biegu zasiedzenia.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy oddalił apelację co do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 1 postanowienia na podstawie art. 385 k.p.c. Zmianie podlegało natomiast rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2, polegające na obciążeniu wnioskodawcy kosztami opinii biegłych. Opinie te były przydatne jedynie do ustanowienia służebności przesyłu, dotyczyły one bowiem jedynie przebiegu służebności i wynagrodzenia. Dopuszczanie tych dowodów – w sytuacji, w której Sąd Rejonowy uwzględnił zarzut zasiedzenia służebności – było niecelowe. Nie było podstaw do obciążania nimi także uczestnika, który konsekwentnie sprzeciwiał się uwzględnieniu wniosku. Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie w II instancji ponoszą wnioskodawcy i uczestnik.

Katarzyna Mirek-Kwaśnicka Małgorzata Michalska Małgorzata Szeromska

Zarządzenie z 7 sierpnia 2017 r.:

Odpis postanowienia z uzasadnieniem doręczyć pełn. wnioskodawcy.

Małgorzata Szeromska